

KIADÓ HIVATAL:
Szikes Antalkönyvnyom-
dája, hova az előfizetés
pénsek, hirdetések és
minden a kiadóhivatalt
érdeklő közlemények
küldendők.

Millytter-ben egy
sor készési díja 10 kr.
Hirdetések jutányor
áron vétetnek fel.

SZARVASI LAPOK

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.
MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER, VASÁRNAP.

SZARVAS VÁROS HIVATALOS LAPJA.

ELŐFIZETÉSI ÁR.

Egész évre 5 frt. — kr
Félévre . . . 2 frt 50 kr
Negyedévre 1 frt 25 kr

SZERKESZTŐSEG.

Bollicsey-ut 15. szám
hova a lap szellemi ré-
sét illető közlemények
küldendők

Kéziratok nem
adatok vissza.

Az egyházi elnök és a tanyai pán rektorok.

Közel multban vármegyénk kir. tanfelügyelője meglátogatta a szarvasi ág. ev. hitközség tanyai népiskoláit. Hivatalos utjából hazatérve, azon megszomlóító tapasztalatról referált a megyei közigazgatásnak, hogy a szarvasi tanyák népiskoláiban a hasznos tudományok és szükséges ismeretek áldásait valóságos *csizmadia mesterek osztogatják*

Nem is kellett több a fővárosi napilapoknak. A különleges falatok után epedő skriblerék mohón kaptak e kedvencz csemegén s röktön országos hírnevet teremtettek népoktatásunk fonségének. Most már nemcsak a földvásárlás, gazdagság és nehezen magyarosodás oldaláról ismernek az országban; hanem arról is nevezetesek vagyunk, hogy iskoláinkban csizmadia tanitanak.

Szégyen, igazán szégyen ránk, az ország egyik legtermékenyebb területén lakó emberekre, hogy nagy foku zsugoriságunk miatt ilyen sötét színben kell állnunk az ország közvéleménye előtt.

De meg is érdemeljük, mert a szó szoros értelmében megszökönösödött bennünk minden közművelődésre célzó ambíció, nem látunk, nem ismerünk saját egyéni érdekünkön kívül semmit. Ugyan mi lenne városunkból, ha az itt lakó néhány száz úri ember elhagyná a földmives osztályt s ezek kizárólag a kincseket gyűjtő esperes tanácsára hallgatnának?

Most is legnagyobb részben a presbiterium egyházi fejének tulajdoníthatjuk, hogy a tanyai iskolák a kezdetleges mesterek vezetésére szorultak vagyis az okleveles tanítók

helyét csizmadiaák töltötték be. És ez állítá-sunkat védi az, hogy azok a jámbor tanerők meghívás vagy hatósági megbízás nélkül nem folyamodtak volna a tanyai tanítók keserves kenyéréhez.

Elég az hozzá, hogy a tanfelügyelői jelentés valóságnak bizonyult, sőt elég kiméletes volt a tanfelügyelő akkor, midőn a tanyai népoktatásügy szennyését nem mutatta be a maga teljességében úgy, amint azt, a körülményeket ismerő, — szavahihető egyének állítják.

Bizony, árnyékot vet e tényállás a presbiteriumra, de legjobban jellemzi az esperes elnök tanügyi iránti érzékét, s önfejű eljárása megbélyegzi a város közönségét is. Azonban már annyi leczkét kapott a presbiterium egyházi feje, hogy a legerősebb megtámadások sem zavarják ki a hallgatás lethárgiájából. Mit törődik ő a szegény tanítók sorsával, az iskolákkal, csak saját jómódja meglegyen.

Az pedig megvan urasan, mert körülbelül az összes tanyai tanítók jövedelmével nem cserélne föl évi fizetését.

Aztán minck is a tanítónak több fizetést adni? hiszen a mint mondani szokta: „*kutya van elég, csak kenyérhaj legyen!*” Ime! ilyen emberek is mernek tanügyi vezérségre vállalkozni.

Szegény néptanítók! milyen keserű kenyeret esztek. Kaptok szolgáló bért, s ha nem tetszik? van csizmadia elég!

Igazán nem irigylendő a tanítók sorsa. Sovány kenyér, folytonos üldözés, ok nélküli kapzskodás, ez a ti béretek, melyet a fonséges nép a fő korifeusok tanácsára nektek

dob. És ezek a korifeusok megfeszített erővel tartják a féket csupán azért, hogy a zsiros polczot és a teljhatalmu főlényt nehogy a tanítói tekintély fizetés általi emelése romba döntse.

Igen, mert jelen esetben is a tanyai okleveles tanítók fizetés javítás ügyében beadott kérvénye indította az egyházi elnököt arra, hogy a méltányos kérést mellözve, mesteremberekkel pótolja okleveles tanítóit. Egy kis jóakarát bizonyára nem szült volna ilyen crszágra szóló rosz hírnevet, nem blamirozta volna a városi közönséget, de különösen az ág. ev. egyházat.

Ti pedig ne csüggedjétek megalázott tanítók, még eljön az idő, mert ell kell jönnie, hogy vége lesz a nyomoru teugdésnek s bekövetkezik a felvilágosodás hajnal pirja, a mely elenyészve találhatja meg a hierarchiát is. Születik új nemzet s ez megfogja ismerni az ő közvetlen jötevőjét a néptanítót és okos belátással méltányolni fogja a munkát, mely a tanítóság váliaira nehezül. Ma még úgy van, hogy sok munka — kevés bér; kevés munka és sok fizetés.

A tanítónak azonban nemcsak a fizetése, hanem a foglalkozása is olyan közönséges valami, melyhez mindenki — de főkép a csizmadiaák értenek. Egyéb diplomás hivataloknál már az orrára kopintanak a kontárkodó laikusnak; de a tanító munkájában bárki kaparászhat, csak jó erős lábszija legyen. Talán ez a modern felfogás öszlönözhetette a presbiterium veterán fejét is arra, hogy a sikertelenül lejárt pályázati hirdetések után ellássa csizmadiaákkal a tanyai népiskolákat.

TÁRZA.

A socialismus és kommunismus.

Irta: s a Békésmegeyi Egyetemi Ifjak Körének 1894 november 24-én tartott ülésén felolvasva.

Lichtenstein Zoltán.

Ha a kezdetleges társadalom oly intézményeit vizsgáljuk, melyeknek mikénti fejlődéséről hitolos adatokkal támogatható tudomásunk nincs, a melyeknek a mai kutatóra nézve mintegy nyoma veszett, sohasem szabad figyelmen kívül hagyni a keleti társadalmakat okvetlen meg kell figyelniük, hogy náluk ez intézmények milyen stadiumban vannak. S amennyiben a keleti népeknél — érve alattuk a hindukak, a éfinaiakat és a zsidókat — meglehetősen konzervativismus a régi intézményekben való megrögzés észlelhető, gyakran nyorunk utbaigazítást az elveszet fonal meglegésére. Tulajdonképeni célom e helyütt nem a tulajdon történetének ismertetése lévén, csak röviden futok át azon tulajdoni alakzatok ismertetésén, melyek a mai állapotoknak a mai magán tulajdon rendszerének forrását képezik.

A keleti népek minden intézményében s általában világnézetében a vallási elem a tulnyomó, s ezen irányt a tulajdonnak istenhez és az isteni megállapításhoz való viszonyában is kifejezésre juttatja. Az ind falusi községek szervezett patriarchalis társadalmak, s közös tulajdonok összesége. A birtok nem egyesek, hanem a család birtokába van s a családtagok, csak mint az egésznek egy része formálhatnak jogot a

esaládi birtokhoz. Chinában a telekkönyvek korán történt behozása a magántulajdonnak korábbi kifejlődésére engednek következtetni, bár vallásilag itt a föld a császár tulajdonát képezi. Zsidó felfogás szerint a föld istené s az embernek nincs joga azon minden időkre szóló változtatásokat vinni véghez, azért itt az adósságok minden hét évben elengedettek, s mindazon földbirtokok, melyek elidegenítés folytán idegen tulajdonába jutottak, minden 49 évben ingyenesen visszaadandók voltak. Az egész állam földje náluk nemzetségek szerint sors útján osztott föl, egyedül Levi nemzetsége utaltatott az oltár jövedelmeire.

A közjogi elem észrevehető mértékben érvényesül a görög és római tulajdon történetében is, bár itt már határozottan láthatjuk, mint fejt le magáról a tulajdon a közjogi elemeket, s válik mindinkább uralkodóvá benne a magánjogi elem.

A köztulajdonnak magántulajdonná való átalakulása akkor halad rohamosan előre, mikor az ember a jogtól, az államtól személyiségének elismerését kezdi követelni. S mikor a személyiség előtérbe lép, a közös tulajdon is megszűnik, mint általános intézmény, s felváltja szerepében a magántulajdon.

Minden korszaknak meg voltak a maga társadalmi által igényelt intézményei. — Midőn a régi intézményekbe vetett bizalom megrendül, a gondolkozók új intézmények létrehozásán kezdenek fáradozni, melyek az új társadalmi rend után vágyó emberiséget kielégítenék, az új szellemnek, a felléző új irányzatoknak megtelelnének. És előkerülnek a különféle javaslatok, Merész tervek rendszeren nem bizonyulnak kivihetőknök.

s a kortársak előtt mint fantomok, kivihetetlen ideák tűnnek fel.

Tapasztalhatjuk, hogy azon eszmék, melyek akár a tudományban, akár a társadalomban nagyobb átalakulást vonnak maguk után, sohasem valósultak meg abban a korban, melyben keletkeztek, de azt is mutatja a történelem, hogy az életre való eszmék előbb utóbb tetet öltöttek, csak énie, fejlődnie kellett hozzá az emberiségnek; az agyármek, a chimérák örökké testtelen igék maradtak.

Körünk egyik legnagyobb figyelmet érdemlő mozgalmá az, mely a gazdasági élet tökéletes átalakítását vette tervbe, melyet általánosan socialismus név alatt ismerünk. Azon modern reform kérdések, melyek a socialismus zászlajára vannak írva, uralkodó tekintetben az egész gazdasági életet. E törekvések természetüknél fogva — amennyiben céljuk a szegényebb osztálynak is módot adni arra, hogy szükségleteinek ésszerű kielégítésben fen ne akadjon — napról-napra, különösen a szegényebb osztálynak nagyobb és nagyobb tért hódítanak s vannak országok, ahol immár képviselőik által a legilletékesebb helyen, a parlamentben küzdhetnek eszméikért.

Célom lesz e helyütt, — Tisztelt Kör — a socialismusnak s az ezzel sokszor együtt emlegetett kommunismusnak lényegét megismertetni, s recapitulálni azon remédumokat, melyeket a socialis írók a mai társadalmi bajok megszüntetésére ajánlanak vagyis tehát ismertetni a socialis írók nevezetesebbjeinek javaslatait.

Lássuk először a kommunismusnak, ezen alapjá-

De jól van így. Legalább próbálni fogják a jámbor tanyai párt rektorok is, hogy milyen kenyérrel élnek azok az uracska számba menő tanítók, ki nyolcz évi fáradságos tanulmány után jutnak diplomához s e diplománál fogva a keserves kenyérhez. Persze ezt a jólétnek örvendő korifeus urak be nem látják, mert nem akarják.

Befejezésül csak annyit mondok t. új rektor urak, hogy viseljék sorsukat türelmemel. Buzdítsák tanítványaikat főképp az ipari pálya megkedvelésére, mert ez sokkal hálásabb, önállóbb kenyér mint a tanítószággal járó jövedelem. Munkájuknak minden részecskéje — haza szeretetből áthatott nemzeti irányu legyen s ha egyebet nem is végeznének mesteri módon, legalább a míg működhetnek, magyar beszélgetéssel töltsék növendékeik közt az időt. A tanítás sikerével ne törődjenek, majd felel azért az iskolatanács érdemekben megőszült elnöke, ki önöket alkalmazta.

Ne vegyék rossz néven az őszinteséget tőlem, de azt hallottam, hogy 100 frtig akarják megbírságotolni a miért tanítóvá lettek. Én pedig egész jóindulattal azt tanácsolom, hogy bízzák annak a fizetését azokra, kik önöket felfogadták, illetve tanítóknak alkalmazták. Önök csak jó hiszemű és a mai ipari pangás miatt mintegy kenyér keresetből adták fejüket arra a pályára, amely minden pályák közt a legfenségesebb, legszebb; de a leghálátlanabb.

Isten segítségével kisérje munkájukat, addig is, míg közoktatási missiót teljesíthetnek.

Jóakarójok.

Társulati leszámolás.

A Körös-Tisza-Marosi árm.- és belv. szab. társulat leszámolási bizottsága — mely a leszámolási munkálatok keresztül-vitelével bízott meg — jan. 18-án tartotta meg ezen nagyfontosságú ügyben érdemleges ülését.

Nagy fontosságúak ezen bizottsági ülés határozatai az ártéri birtokosságra, miután ez által az ideiglenes alapon történt kirovásokból eredő különbözések megállapítása és azoknak az érdekeltség tagjai részére való visszatérítése, a megoldás végstadiumába jutott. S ez által a nevezett társulat egyszersmind oly úttörő munkálatot is végzett, mint ez idő szerint még egyetlen egy vizszabályozó társulat sem próbálkozott meg hasonló munkálatok keresztül vitelével s így teljesen utmutatás és irányadás nélkül kellett megalkotnia ezen nagy munkálat részleteit és módozatait.

A bizottság működését két irányban terjesztette ki, a társulati főigazgató-proponíciói alapján.

ban merészebb és radicalisabb reformjavaslatnak mibenlétét.

Míg a socialisták — legalább a tudományos socialisták — belátják, hogy a feltétlen birtokegyenlőségnek elvét keresztülvinni lehetetlenség s a magán tulajdont csak bizonyos korlátoknak akarják alávetni, addig a kommunisták az egyenlőség elve alapján a magántulajdon teljes megszüntetését s a birtokközösséget akarják megvalósítani.

A kommunizmus két feltételtől indul ki. Az egyik az, hogy emberek lényegileg egyenlők. Ez egyenlőség azonban csak akkor tartható fel, ha egyenlőkké tételnek azon körülmények is, melyek között az emberek élnek. Ha ez nem történik meg, oly intézmények keletkeznek, melyek az egyik embernek a másik felett előnyt nyújtanak s alkalmat adnak ennek elnyomására s így az egyenlőség megszüntetésére. A másik feltétel az alternatív: vagy azt állítják, hogy az emberi élet fentartására szükséges javak korlátlan mennyiségben vannak meg, illetve korlátlan mennyiségben állíthatók elő, vagy pedig azt, hogy az ember igényei társadalmi nevelés által bizonyos fokig visszaszoríthatók, csak az emberiségnek kell ebbe belenyugodni.

(Folyt. köv.)

Tekintetbe vette először a munkálat alatti részét, vagyis a leszámolási munkaosztály szervezése iránt szükséges intézkedéseket, — azután pedig a leszámolási munkálat lényegére vonatkozó érdemi intézkedéseket.

A leszámolási munkaosztály szervezése akként eszközöltetett, hogy a társulati közgyűlés által engedélyezett 15 napidíjas, mint a társulati nyilvántartói hivatalnak alosztálya, külön csoportosítva, teljesen és kizárólag a leszámolási munkálatokat végezi, egy segéd nyilvántartó közvetlen vezetése és felügyelete alatt. Ezen munkacsoport felett s általában az összlészárolási teendőkre nézve az ellenőrzést és felügyeletet gyakorolja a társulati nyilvántartó és t. főszámvevő, ez utóbbi, mint a társulati számműveletek tulajdonképi organuma.

A mi pedig a leszámolás érdemi részét illeti, az három irányban fog kiterjeszkedni: u. m. 1., Az adminisztráció és annuitási kirovásokat illetőleg első sorban megejtetik a számoskodás azon parcellákra nézve, a melyek a társulat árteréből a műszaki ártérfejlesztés által teljesen kihagyattak. 2., Csupán az adminisztrációs kirovásokra nézve le kell számolni azon parcellákkal, melyek a műszaki ártérfejlesztés által magasabb vízszinbe soroztattak be. 3., Végre kell hajtani az annuitási kirovásokat illető leszámolást minden egyes parcellára nézve, annak kitüntetésével, hogy az egyes parcellák évenként mennyivel voltak tényleg megterhelve és a megállapított végleges kirovási kulcs szerint mennyivel lettek volna megterhelendők? A két elsőnél felmerülő túlfizetések, a társulat készpénz vagyonaiból fizettetnek vissza, — az annuitási kirovásoknál mutatóközlő túlfizetések kiegyenlítésére azonban, az össztársulat garanciája mellett egy hosszabb lejáratú kölcsön vétetnek fel és így a társulat ezen kirovási különbözetei kiegyenlítésénél csakis közvetítőként szerepelne.

Ezek nagy vázlatokban azon támpontok, melyekhez a bizottság a további működést irányította.

Megjegyzendő, hogy azon parcellákra nézve, melyek a műszaki ártérfejlesztés által magasabb vízszinbe soroztattak, a túlfizetések megállapítása akként eszközöltetik, hogy minden évként pénztári kirovása ugyanazon év kirovási kulcsával számítatik ki és ehez képes lesz megállapítva, hogy tényleg mennyivel terhelhetett és hogy mennyivel lett volna terhelendő. Az annuitási kirovásokat illető leszámolás pedig a végleges aránykulcs szerinti 1893. évi tőkekirováshoz viszonyítva lesz eszközözendő.

Örömmel vette tudomásul a bizottság a társulati főigazgató azon jelentését, hogy az ártérből teljesen kimaradt parcellákra vonatkozó munkálatok, 1885—1889. évig a Békésmegyei községek kivételével már teljesen készzen vannak, egyszersmind az 1893. évi kirovásoknak összege, mint a leszámolások alaptényezője, minden egyes parcellára — községenként — már ki van számítva és az illető birtokosokba ez idő szerint be is van vezetve. Ezen munkálatokat a bizottság hitelesítette s végül elismerését fejezte ki a társulati főigazgató és társulati tisztség iránt, az eddig kifejtett buzgó munkásságért és hogy ezen munkálat most már oly irányban halad és oly mederbe terelgetett, a mely a sikeres eredmény elérésével biztat.

Igy tehát a társulat most már azon a ponton áll, hogy egy nagy és fontos munkálatot a végbefejezéséhez juttasson.

Allspáni jelentés december horól.

(Folyt. és vége.)

V. Vegyesek.

A járási főszolgabírák járásukat a múlt hóban

is beutazták s a községi közigazgatást ellenőrizték. A községi előjáróságoknál a következő személy változta. sok történtek: Csorváson községi orvosul Dr. Ováry Pál, állatorvosul Szobonya József választott meg. M. Berényben az njonnan rendszeresített irnoki állásra Kovács István és Lilvai János, a lemondás folytán megüresedett iktatói állásra Haty Béla irnok s ennek helyébe Forsner Edo választott meg. Gyula városánál a lemondás folytán megüresedett árvaszéki főnök-állásra Szeberényi József gyulai ügyvéd, — Orosházán a Paál Ferenc elhalálozása folytán megüresedett 4-ik jegyzői állásra Bán Zsigmond választott meg.

E helyütt kell megemlékeznem arról is, hogy Popovics Jusztin Gyula városi főjegyzőt számos évi közhasznú működése elismerésül a Felsőháza koronás arany érdem kereszt adományozásával tüntette ki. A kitüntetés jelvényét a város képviselőtestületének rendkívüli közgyűlésén főispán úr mult hó 20-án adta át a felettes hatóságok s polgártársainak tiszteletére méltó városi főjegyzőnek.

Végül jelentenem kell a tek. közig. bizottságnak, hogy a budapesti social-demokrata párt vezetősége mezei munkásaink között agitációját ismét szélesebb mederben folytatja. A párt szavazó lapokat osztat szét titkos megbízottjai által a nép között s azon kérdésre szavaztatja meg a munkásokat, hogy akarják-e az általános választói jogok s az egyesítési szabadságot. A kiosztott szavazó lapok szövege kétségtelenül igazolja, hogy ez a titkos népszavazás a nép újbeli felizgatása mellett nem egyéb, mint a social-demokrata lapok terjesztésének egyik reklámja. Miután a social demokrata pártnak egyesületi alapszabályai nincsenek, s így egyleti működése törvénytelen a szavazó lapok s a párt céljaira gyűjtött összegek lefoglalása elrendeltetett, — ez eljárásnak azonban teljesen kielégítő eredménye aligha lesz, mert lehetetlen s párt agitációját a vidéken ellenőrizni s megtámadni akkor, a mikor a fővárosban ugyan ezen párt teljesen akadálytalanul folytatja működését.

Gyulán, 1895. január 9.

Dr. FÁBRY SÁNDOR,
alispán.

Ujdonságok.

Képviselői közgyűlés. Január 31-én tartott képviselői közgyűlésen a tagok szépszámmal jelentek meg. Első tárgy az állatorvosi állásnak betöltése volt, a képviselő ezen állásra Ungár Vilmos állatorvost egy évre helyettesnek megválasztotta, tehát ezen állást még most sem sikerült véglegesen betölteni. Csapó esküdt lemondása folytán megüresedett esküdti állásra a képviselő testület Földvári Jánost, Fábri Istvánt és Horváth Jánost kandidálta, a választás ezen állásra február 10-én d. e. 11 órakor lesz megtartva. A községi számadások megvizsgálására id. Kollár János és Melis Mátyás lettek kiküldve. A község pénzfelelőjét 1895. évben a képviselő névszerinti szavazással a szarvasi takarékpénztárban rendelte elhelyezni. Targyaltattott továbbá a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1891. évi XII. törvényzikk, ebből kifolyólag utasított a tanács, hogy hívja fel a legelő társulatokat és hegy községeket a szervezkedésre és költségvetésük bemutatására, egyúttal meghagyatott az előjárásnak, hogy a mező- és hegy örök számarányára vonatkozó javaslatát egy legközelebbi közgyűlésen mutassa be. Ezek elintézése után a közgyűlés véget ért.

— Az agrársocializmus enyhítése tárgyában T a l l i á n Béla, Békésvármegye főispánja terjedelmes memorándumot nyújtott át Perczel Dezső belügyminiszternek, ennek kapcsán egyszersmind eléget tett az előbbi kormány ama megbízásának, melyet ez ügyben kapott és egyúttal előterjesztette: A munkások és cselédek sorsának betegség, baleset, rokkantság és agykor esetére való biztosításáról szóló törvényjavaslat tervezetét. E tervezet 8 fejezetből és 97 szakaszból áll. A cselédek és magánmunkásokról szóló 1876. évi 13. t. cz. módosításáról szóló törvényjavaslat tervezetét s végül az alföldi munkás statisztikát.

— Értekezlet. A helybeli főgymn. tanári testülete jan. 31-én értekezletet tartott, melynek a felévi

osztályzatok megállapításán kívül több fontos tárgya volt. — Egyhanglag hozzájárult szavazatával a békésmegyei esperességnek három külön esperességre osztásához, elfogadva a felügyeletnek azon módját, hogy minden esperesség négy tagot válassz, — s így ezen 12 tag fogja a főgymn. kormányzó testületét képezni; hozzáfűzte azonban ama kérelmét, hogy ezen testületbe a tanári kar is válasszasson a maga kebeléből négy tagot. — Szívesen megnyugodott abban, hogy intézetünk ezentúl a bányakerület főgymn.-a legyen. Fontos tárgyát képezte az értekezletnek annak tudomásul vétele is, hogy a felekezeti iskolák országos nyugdíja mint már megszavazott törvény immár megvalósulásához közeleg, amennyiben május 15-ig minden intézetnek mely e nyugdíj intézményt igénybe veszi, tanári kara az eddigi szolgálatait, fizetéseit igazoló okmányokat, főhatóságához beküldeni tartozik, hogy így megállapítható legyen a befizetendő összeg, s nyugdíjra jogosító éveinek száma, s esetleges nyugdíjának összege. — A ki tudja, hogy a felekezeti iskolák tanárainak nyugdíjazásáról mennyire nem volt eddig gondoskodva, az érteni fogja eme törvény fontosságát, mely harmincz évi szolgálat után a felekezeti tanárnak is megtagadja a teljes fizetéssel való nyugalmába vonulást. — Több apróbb ügynek elintézésével ért véget az értekezlet.

— **Eljegyzés.** Gyebnár István fiatal török vő iparos január 31-én jegyet váltott Blaskó Zsuzsi kisasszonnyal.

— **Közgyűlés.** A szarvasi iparos kör január 27-én hirdetett közgyűlése a tagok csekélyszámában való megjelenése miatt elhalasztott. Az elhalasztott közgyűlés február hó 3-án azaz ma vasárnap d. u. fog megtartani, melyre felhívjuk a tagok figyelmét.

— **Elgázolás.** A Kondoros-kis szénási az országban legrövidebb vasut-vonalon is történt szörencsétlenség a mi e vonal rövidségét tekintve alig érthető. Özv. Kiszél Andrásné Trabaich Zsuzsanna a múlt szombaton Kondorosra ment heti piacra, midőn az Orosháza felől érkező vonat robogott a pályán Kondoros felé. Az asszony a sínek között haladt, hol rendszeren járnak a gyalog utasok s minthogy nagy mértékben süket volt szegény, valószerű, hogy nem is hallotta a több ízben felhangzott vonat fűtytőt nem vonult félre a pályáról s csakhamar keresztül robogott rajta a vonat darabokra tépte testét. A vonat vezető a kőd miatt korábban nem vette észre az áldozatot s így menthetetlen volt. A szegény 60 éves öreg nőt nagy részvétellel temették el a megejtett hatósági vizsgálat után Kondoroson. Két fia és testvérei keserves szokogással búcsúztak tőle.

— **Vadászat.** Dérczy Ferencz kondorosi birtokos és nagy bőrlő vadászterületén múlt szordán vadászat volt, midőn 7 vadász 69 nyulat lőtt s orra a vendégszerető házigazda kedves családi körében következett a vadászat másik része: ízletes estebéd, kedélyes együttlet.

— **Félévi vizsga** iskolalátogatás volt múlt kedden a kondorosi ev. iskolánál, midőn is Lustyik tanító szép tanítási eredménnyel örvendeztette meg a szülőket.

— **Vizsgák sorrendje.** — Az ág. ev. egyház belső azaz városi iskoláiban — értesülésünk szerint — a következő sorrendben fognak a vizsgálatok lefolyni: Hétfőn azaz febr. 4-én délelőtt Benka és Sinkovics iskolájában, délután a Daukó és Rohoska-féle iskolában. Kedden azaz febr. 5-én délelőtt a Boross és Sziráczy-féle, — délután pedig a Molnár és Laukó-féle iskolában. Szerdán azaz febr. 6-án délelőtt Benczúr és Brózik-féle, — délután pedig a Bodnár Endre és Bodnár József-féle iskolában. Csütörtökön azaz febr. 7-én délelőtt a Palkovics és Csornák-féle, — délután pedig a Moravcsik és Moeskónyi-féle iskolában. Ezen félévi vagy úgynevezett „kiszvizsgák” — nyilvánosak, s azokon az elnöki tisztetntű. Áchim Ádám esperes tölti be.

— **Félévi szünet.** A helybeli főgymnásiumnál január 31-én fejeződött be az 1894. tanév első tele, miért is a félévi osztályzatok megállapítása és összegzése végett már az említett nap délutánján szünetelt a tanítás, s ugyancsak elmaradt a tanítás febr. 1 és 2. napján is, hogy az idő alatt előkészülhessenek a félévi értesítők, melyek febr. 4-én indíttatnak útnak vives sok örömet, de sok keserűséget is az aggó szülőknek.

— **Kötöke.** — A polg. leányiskola tantermeibe a múlt szombaton is szépszámú közönséget hozott össze a „kötöke,” mely nem vesztel kedélyességéből, amennyiben újabb és újabb résztvevők megjelenése a kedélyeknek kellemes fölfriessítésével jár.

— **Nyugtázás.** A szarvasi iparos-kör 1895. jan. hó 27-én tartott tánc estjén felülizettek. Pam József 2 frt. Szüle Kálmán, Demcsák János 1—1 frt. Bárány Béla —90 kr. Laukó Soma, Opauszki István 60—60

kr. Kenyeres György 50 kr. Mihálik Sámuel, id. Belopetőcký János, Klonek Sámuel, Poppák György, Wéber József, Roszjarovics János, Hajcsér Gyula, Frankó János, Dr. Szlovák Pál Bakai Sándor 40—40 kr. Szvák Mihály Marschal Gyula. Ifj. Tóth Sámuel Zsigmond György, Komlovszki Lajos, Shulez Lajos, ifj. Laurik István, Nagy Mariska, (Kondorosról) Kmece Mihály, Gaál Sándor, N. N. Demcsák József, Oszterland Gyula, Dantzky Sándor, Bauernfeind Béla, tisz. Klincek Pál, Juhász Mihály, Dr. Plavec Péla Pálkás Mihály, Marschal Sándor, Bányász János 20—20 kr. N. N. 10 kr. A felülizetőknek ez után mond köszönetet a rendezőség.

— **Büvészeti előadás.** Boskó, az ismert nevű bűvész, ki több napig időzött városunkban, jan. hó 27-én a társ. kaszinó helyiségében szórakoztatta a szép számmal megjelent lelököl közönséget. Előadását bűvészeti mutatványok, hasbeszélés, gondolatolvasás és végül afféle „Söngerkuplák” képezték, mely utóbbiakat egy jelenlévő megjegyzése szerint francziadallamban tótkottára szedve német szöveggel adták elő a hölgytagok. Tagadhatlan, hogy Boskó produktói között sok igen sikerült volt, de a kaszinóbeliek általában mögötte maradtak a szabellieknek, s különösen a befejező kuplák nem igen szolgálták a jó ízlés mivélésének szent ügyét. — Az előadás után a nótá szerinti „jó bor mellett cigány mellett” még hosszabb ideig maradt együtt a társaság.

Irodalom.

A Millenniumi magyar történet Az Athenaeum r. társaság kiadásában megjelenő A magyar nemzet története című nagyszabású tíz kötetes disz munkának (milleni kiadás) kilencedik füzeté most hagyta el a sajtót. Ebben a füzetben az első kötet „A magyar királyság” című ötödik könyvének folytatását találjuk Szent-István király törvényének ismertetéséről szóló első fejezettel, melyet a második fejezet „Az ország állapota és népessége”, a harmadik fejezet „Az ország kormányzata”, és a IV. fejezet „Belső háborúk. A kereszténység terjesztése” cím alatt követnek Marczali Henrik kitűnő tollából. Ebben a füzetben is a legérdekesebb történelmi adatok vannak össze gyűjtve a magyar királyság megalapításának korszakából. Mindjárt a füzet két díszes műmelléklete is ezen legértékesebb történelmi adatok közül való. Az egyik műmelléklet a nemzeti múzeum egyik legbecesebb kódexének Hartvik „Szent-István legendája” első lapjának nagy tökéletességgel előállított hasonmása, melyhez szöveg olvasás és magyar fordítás van csatolva. A másik műmelléklet „a sarmisegethusi amphitheatrum” távlati rajzát mutatja Szinte Gábor eredeti felvétele után. A szöveg közé a következő szép képek vannak lenyomatva, u. m. Szent-István ezüst pénzéi, „nyolcz alakzatban, „Szent-István kardja” mely a prágai székesegyházban őriztetik; „Szent-István állítólagos szobra a hamburgi székesegyházban.” A bécsi krónikából ismét két szép kép van átvéve, u. m. „Szent-István” arcképe; „Szent István harsza Gyulával.” A koronázási palást képei közül egy szalagdísz hasonmása és „Gizella királyné” medaillon-arcképe van átvéve. Ezen kívül a füzetben találjuk „Szent-Gellért püspök és vértanu” mellképét a budapest-ferenczvárosi templom egyik üvegostmánya után; továbbá „A San-Giorgio Maggioro Velenczében” pompás látképét és a veszprémi „Gizella kápolna” belsejének rajzát valamint „Szent-Gellért Deliberációjának kezdő sorait” tiszta szép hasonmásban. Az eredeti codex tudvalevőleg a müncheni kir. könyvtárban őriztetik. Egyes füzet 30 kr. Előfizetés negyedévre [12 füzet] 3 frt 60 kr, félévre [24 füzet] 7 frt 20 kr. Kapható minden hazai könyvkorakodásban.

Közönség köréből.

E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Az igazság érdekében kérjük a következő helyroigazító soroknak helyt adni. Egy Eremita Pál nevű kikindai lakos nyilatkozatot tett közzé ellenünk, melyből csak annyi a való, hogy vele perben állunk, minden egyéb ténybeli állítása a valósággal ellenkezik. Perel pedig azért, mert a tényleges, igazságosan és méltányosan megállapított jégkárösszegezen felül nem akartunk neki annyit fizetni, mint a mennyit ő követelt. Az általunk alkalmazott becslő alkalmával 3675

frtban állapították meg a jégkárt, ezzel megkínáltuk, miután nem fogadta el, az összeget készpénzben bírói letétbe helyeztük; ott van az ma is, ha tehát a nyilatkozatban arra hivatkozik, hogy ügyvédjét értesült, hogy az összeget utólagosan a bíróságotól felvettük, akkor ő vagy ügyvédje, tudva valótlan állított.

Különböen nagyon csatlódnék valaki, ha azt hinné, hogy Eremita ur téteti közzé e nyilatkozatot, mert ez tudunkkal Magyarország majdnem minden vidéki lapjában megjelent, oly vidékeken is, hol Eremita ur soha sem járt, elannyira, hogy e nyilatkozat közzétételének költségei sokkal többre rúgnak, mint a mennyit kártérítés czimen rajtunk követel, ránk sem gyakorolhat vele pressiót, mert hiszen a bíróság dolga, kárigenyő felett határozni, a való tehát az, hogy a közönség félrevezetésére ép azok aknázzák ki az Eremita urral történt esetet, a kiknek érdekében áll tekintélyünket a közönség előtt lerontani, mely törekvéssel szemben kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy sok száz kárvallott feleink közül Eremita Pál az egyetlen, kivel akarunk ellenére kénytelenek vagyunk többi biztosított feleink érdekében pert viselni, holott némely nagy biztosító részvénytársaság, mint statisztikai kailag ki lehetne mutatni, jóformán a perekből él, mert hiszen ép az ezen téren szerzett szomorú tapasztalatok készítették a gazdasági egyesületeket, hogy Mezőhgyesen október 30-án országos kongresszusra összegyűlve, a méltánytalan, erőszakos és igazságtalan kárfelvételi eljárással szemben orvoslást keressenek.

Látható ebből, mennyire alaposak az immár országosra terjesztett nyilatkozat vádjai, a melyek jellemzésére elég, ha kiemeljük, hogy részben teljesen koholtak, részben elferdítve k, rászben tudva hamisan idéztettek. Bárki meggyőződhetik kövnyfeltételeinkből, mindent fog benne találni, csak azt nem és úgy nem, a mit és a mint a nyilatkozat azt állítja.

Egy igaz, hogy a „tűzkár nálunk három nap alatt jelentendő be, a részvénytársaságoknál azonban általában 24 óra van a kár bejelentésére megállapítva; a 14. §. elferdítve közöltetett, mert ez csak azt tartalmazza, hogy ha „az ajánlatba valótlán és hamis adatok bebizonyíthatólag a szövetkezet károsítását célzó szándékkal ígérték”, a biztosított fél kártérítésre elenyészik. Ezt mondja a törvény is és magyarázatra nem szorul. A 22. §. ugyancsak elferdítve idéztetett, mert erős szélvész idején minden jóravalló gazdember a gőzgéppel való cséplés körül maga is a legnagyobb elővigyázatot tanúsítja. Ugyanily megítélés alá esik a nyilatkozatnak az alaptökre vonatkozó része is, mert dacára annak, hogy mint szövetkezet nincs szükségünk oly alaptökre, mint a részvénytársaságoknak, mi a törvény által előírt biztosítási alapnak kétszeresét tettük le és pedig készpénzben. Amennyiben pedig az ezután megalkotandó törvényes intézkedések visszahatólag is nagyobb biztosítási alapot fognak kívánni, biztosíthatjuk az Eremita ur háta mögött rejlő biztosító részvénytársaságokat, hogy a törvény ezen követelményének is megfogunk annak idején felelni.

Különös, hogy Eremita, a ki takarékpénztári igazgató és földbirtokos, az új és még nem is közközön forgó biztosítási törvényjavaslatokat ennyire tanulmányoz. Avagy voltak oktatói?

Ilyen inspirált és Eremita urtól teljesen idegen vidéki lapokban megrendelésre közzétett nyilatkozatok ugy hisszük a józan gondolkodású magyar gazdaközönségnél ép azt fogják eredményezni, hogy még csak annál szívósabban ragaszkodjék szövetkezettünkhöz, melyről minden független és elfogulatlanul gondolkozó ember elismerni kénytelen, hogy üdvös működésével nem szolgált rá ezekre a támadosokra.

Folytatni fogjuk teljes buzgalommal megkezdett működésünket és hívek maradv a magunk elé kitűzött célhoz, már működésünk ténye által is kényszeríteni fogjuk a biztosító közönségen meggazdagodott biztosító részvénytársaságokat, hogy ők is eddigi tulmagas díjaikat alább szállítsák, annak dacára, hogy „szaklapjaikban” a díjak felemelésének szükségességét hangoztatták.

Ezáltal szövetkezetünk közvetve is nagy szolgálatot tett és tesz, kivált a gazdaközönségnek és az magyarázza meg, hogy miért terjesztik a biztosító részvénytársaságok Eremita nyilatkozatát oly kitaróan, miért indították meg ellenünk országosra azt a hajsztát, mely a mi létjogosultságunkat, közszükséget képező törekvésünket csak annál fényesebben igazolja.

tisztelettel:
Országos Magyar Kölesönös
Biztosító Szövetkezet.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:
SZIKES ANTAL.

H I R D E T E S E K.

MEGHIVÁS

a szarvasi takarékpénztár XXVI. Rendes közgyűlés

folyó évi február hó 20-ik napján d. e. 10 óraker,
Szarvason, a takarékpénztár saját helyiségében fog megtartani.
melyre a t. részvényesek ezennel meghívotnak

TÁRGYAK :

1. Igazgatósági jelentés a lefolyt üzletéről.
2. Az 1893. évi zárszámadás és mérleg előterjesztése.
3. Az 1894. évi zárszámadás és mérleg előterjesztése.
4. A felügyelő bizottság jelentése és ennek alapján a felmentvények megadása.
5. A tisztanyeremény felosztása s az osztalék megállapítása
6. Az alapszabályok módosítása.
7. Az igazgatóság tagjainak megválasztása.
8. A választmány tagjainak megválasztása.
9. Netáni egyéb indítványok tárgyalása
10. A közgyűlési jegyzőkönyvet hitelesítő bizottság kiküldése.

Kelt Szarvason, 1895. jan. 29-én

SÁRKÁNY JÁNOS, elnök.

17. v. szám/1895.

Arverési hirdetemény,

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a vb. Braun József és fia cég közadós csődtömegéhez tartozó és 3693 frt 70 kr-ra becsült, börgyári berenevezést képező gépezetek és felszerelvényekből álló ingóságok nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a szarvasi kir. bíróságnak 5930/1894. P. számú végzése folytán Szarvason a helyszínen leendő eszközzésére

1895. évi február hó 18-ik

napiának délutáni 3. órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is elfognak adatni.

Kelt Szarvason, 1895. évi január hó 27-ik napján.

HOLCSY ARNOLD. kir. bírósági végrehajtó.

Fagykenőcs

3 nap alatt biztosan kigyógyít minden fagydagyanatot az orról, kézről és lábról. Egyedül csakis Schneider J. gyógyszerárában kapható Reiszán (Déli Magyarország) Egy téglé ára 2 frt. Postai utánvétellel rendelhető.

Ház bérlet.

Néh. Liska Emma piac téri 513 számú házában egy bolt helyiség, — 1 utczai és több udvari lakás f. évi Szt. György naptól kezdve bérbe kiadó. Értekezhetni az örökösök megbízottjával Liska Istvánnal.

PSEIHOFFER J.-féle

gyógyszertár,

Bécsben. I. ker. Singerstrasse 15. sz. a. „zum goldenen reichsapfel“

Vértisztító labdacok, ezelőtt általános labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacok csodás hatását észlelni nem bizonyították volna. Évtizedek óta ezen labdacok általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitűnő házi szerből készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacok házi szerül ajánlottak és ajánlottak minden oly bajknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek; mint epizivorok, mibujok, kólika, vértelültsók, aranyér, biltelenség s hasonló betegségeknek. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő házi szerül vannak vérszegénység s az abból eredő bajknál is így sápkórnál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacok oly könnyen hatnak, hogy a legcékelyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehető.

A számtalan hálaíratból, melyet e labdacok fogyasztói a legkülbözőbb és legnehezebb betegségek után egészségük visszanyerése folytán hoztak intéztek, ezen helyen csakis néhányat említnék azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacokat egyszer használta, meg vagyunk győződve, hogy azonnal tovább fogja ajánlani.

Köln, 1893 április hó 30-án. I. Tisztelt Pserhofer ur! Legyen olyan szives és küldjön néem ismét 15 tekercset az ön fölt. mulhatatlan vertisztito labdacsaiból utánvétellel. Fogadja ez utonkis a legmélyebb köszönetemet labdacsa csodálatásáért. Maradok teljes tisztelettel. Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Hrasche, Földnik mellett, 1887 szeptember 12. Tektetes ur! Isten akarata volt, hogy az ön labdacai kezem közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: En gyermekágyban meghaltam olyanira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az ön csodálatra méltó labdacai engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacok engem ill. tökéletesen kifognak gyógyítani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segít-égül szolgáltak. Knifcz Teré

Bécs Ujhely, 1887 november 9. Mélyen tisztelt ur! A legforróbb köszönetet mondok ezennel Önnek 60 éves nagynéném nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhárban és v. kórtságban már életét is megunta, melyről egyebként le is mondott, midőn véletlenül egy dobozt kapott az ön kitűnő vértisztító labdacsaiból s azoknak állandó használatá folytán tökéletesen kigyógyult. Legforróbb tisztelettel. Weinczettel Josefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889 március 27. Tektetes ur! Alulírott ismétlően kér 4 csomagot az ön valóban hasznos és kitűnő labdacsaiból. El nem mulasztatom leguagyobb elismerésem kifejezésére ezen labdacok érteke feltét és azokat, a kor csak alkalman nyilik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tevésszerűtí használatára önt ezennel felhatalmazom. Teljes tisztelettel. Hahn Ignác.

Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilésia 1888 október 8. T. ur! Felkérem, miszerint az ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni szivesedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsaik köszönhetem, hogy egy gyomorhárjól, mely engem 5 éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacok nálam sohasem fognak kifogni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, vagyok tisztelettel. Zwicck Anna.

Ezen vértisztító labdacok csakis a Pserhofer J. féle, az „Arany birodalmi almához“ címzett gyógyszerárban Bécsben, I. Singstrasse 15. sz. a. készítőinek valódi minőségben s egy 15 szem labdacot tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmazzatik, 1 frt 5 kr-ba kerül, bérmentellen utánvétellel küldéssel 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az ősszeg előbbi beküldésénél (mi legjobban posta-utalványon eszközölték) bérmentes küldéssel együtt: 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 kr-ba kerül. — Kaphatók Török József gyógyszerárában Budapesten.

NB Nagy elterjedtségük következtében ezen labdacok a legkülönbözőbb nevek és alakok alatt utánzóztatnak: ennek következtében kéretik csakis Pserhofer J.-féle vértisztító labdacokat követelni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyeknek használati utasítása a Pserhofer J. névalírással fekete színben és minden egyes doboz föléle ugyanazon aláírással vörös színben van ellátva.

Berntszardiner Alpeukräuter Liqueur von W. O. Bernhard in Bregenz 1/4 Flasche 2 frt 60 kr. 1/2 Flasche 1 frt 40 kr. Flasche 70 kr.

Amerikai köszvénykenőcs, gyors és biztos hatású legjobb szer, minden köszvény, tagszagadás, ischias, migraine, illeges fogfájás, főtájás, fülzúgás stb. ellen 1 frt 20 kr.

Tannokhinin hajkenőcs Pserhofer J. fölt. Évek hosszú sora óta valamennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobbnak elismerve Egy elegánsan kiállított nagy szelencével 2 frt.

Általános tapasz Stendel tanártól Útés és szúrás által okozott sebeknél mér daginatoknál, nyirkakac, sebes vagy gyuladt-mell vagy más ily bajknál, mint kitűnő szer lón kipróbálva Egy téglé 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fogbalzsam Pserhofer J. fölt. Sok év óta a fagyos tagokra és minden fült sebre, min legiztosabb szer elismerve. Egy köcsöggel 40 kr. Bérmentve 65 kr.

Utifüvedv, egy általános ismétlően kitűnő házi szer, hurut rekedtség, görcsös köhögés stb. ellen Egy üvegecke ára 50 kr. 2 üveg bérmentve 1 frt 50 kr.

Élet-esszencia. [prágai csöppek] megrontott gyomor, rossz emésztés és mindennemű alatesi bajok ellen kitűnő házi szer. Egy üvegecke 22 kr. 12 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Bulrich A. W.-fölt. Kitűnő házi szer a rossz emésztés minden következményei, u. m.: főtájás, szédülés, gyomorgörös, gyomorhár aranyér, dugulás stb. ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Angol csodabalsam. Egy üveg 50 kr. egy kis üveg 12 kr.

Por a lábizadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizadást s az által képződő klettel szegot, épen tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva-balsam, kitűnő szer golyva ellen. Egy üveg 40 kr., bérmentes küldéssel 65 kr.

Helsó vagy egészség-só kitűnő gyógyszer, gyomorhurut és minden a rendetlen emésztésből származó bajknál 1 csomag 1 frt.

Mia-Poka. Uni versalis csöppek fej és fog bántalmak ellen.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül, az osztrák lapokban hirdett ősszeg bel- és külföldi gyógyszerészeti különlegességek raktáron vannak és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszerelhetőnek. — Postai megrendelések leggyorsabban eszközölhetőnek, ha a pénzüsszeg előre küldetik; nagyobb megrendelések utánvétellel küldetnek. Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az ősszeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek sokkal mérsékeltebbek.